

Тема 6. Облік показників, що характеризують еколого-економічні процеси на підприємстві.

В традиційному розумінні прийняття будь-яких управлінських рішень базується на результатах проведеного аналізу основних фінансово-економічних показників діяльності підприємства. Оцінка рівня та особливостей екологізації інноваційного підприємництва, визначення та реалізація еколого-орієнтованих заходів в підприємницькому секторі потребує проведення комплексної оцінки еколого-економічного рівня екологізації інноваційного підприємництва.

Наукові дослідженнями [1] визначають еколого-економічний рівень виробництва підприємства, галузі, регіону як систему відносних питомих показників, що характеризують ступінь впливу виробничо-господарської діяльності на навколишнє середовище, ефективність використання природних ресурсів у взаємозв'язку і взаємозумовленості з проміжними, кінцевими економічними, фінансовими, соціальними й екологічними результатами виробництва.

Для оцінки ступеня та закономірностей еколого-орієнтованих процесів в інноваційному підприємстві нами запропоновані теоретико-методичні підходи до оцінки еколого-економічного рівня інноваційного підприємництва. В загальному розумінні *еколого-економічний рівень екологізації інноваційного підприємництва* представляє собою систему відносних показників, які відображають врахування екологічного фактору в процесі формування інтелектуального потенціалу суспільства або галузі (окремого суб'єкта господарювання), функціонуванні й забезпеченні еколого-орієнтованого інноваційного підприємництва та визначають результативність екологічної діяльності у взаємозв'язку з соціально-економічними характеристиками виробничо-господарської інноваційної діяльності підприємства.

Інтелектуальний потенціал суспільства представляє собою сукупність інтелектуальної сили вираженої людськими ресурсами (такими як: освіченість населення, зокрема, в сферах технічних та природничих наук, частка осіб, що беруть участь у програмах підвищення кваліфікації у галузі екології тощо) та інтелектуальних ресурсів, які забезпечують створення екологічних інновацій.

Рівень розвитку екологічно орієнтованого інноваційного підприємництва доцільно описувати за допомогою системи показників еколого-економічного рівня екологізації інноваційного підприємництва (ЕЕРЕП). Це система показників, яка відображає кількісну та якісну характеристику забезпечення розвитку екологічно орієнтованого інноваційного підприємництва та відображає його зміни в динаміці.

Якісна сторона показників відображає сутність наслідків, які викликані різними явищами чи процесами соціально-еколого-економічного розвитку інноваційного підприємництва в визначений період часу, кількісна – приріст числового значення показника, яке виникло на протязі досліджуваного проміжку часу внаслідок зміни різних процесів та явищ, що визначають характер поведінки інноваційного підприємництва.

Розробка системи показників оцінки еколого-економічного рівня екологізації інноваційного підприємництва пов'язана з необхідністю

моніторингу ефективності та надійності його функціонування з метою виявлення існуючих порушень та розробки рекомендацій щодо їх усунення.

Слід відмітити, що на сьогодні ще не сформована єдина критеріальна методика, яка б описувала та враховувала не лише стан навколишнього природного середовища, а й відображала облік екологічного фактору в процесі формування інтелектуального потенціалу екологічних інновацій, масштабність екологічних витрат в сфері функціонування інноваційного підприємництва, забезпечення та оцінки його реагування. З цих позицій нами запропонована система показників оцінки еколого-економічного рівня екологізації інноваційного підприємництва (ЕЕРЕП).

Система показників, які використовуються для оцінки ЕЕРЕП поділяються на дві основні групи: вхідні та вихідні показники.

Вхідні показники включають в себе групу індикаторів, що характеризують ступінь розвитку інтелектуального потенціалу екологічних інновацій та показники, які дозволяють оцінити масштаби інвестування в розвиток екологічно орієнтованого інноваційного підприємництва та відображають процеси впровадження екологічних інновацій.

В цей блок входять показники, що складаються із двох груп:

— показники, які характеризують ступінь розвитку інтелектуального потенціалу екологічних інновацій;

— показники, які відображають масштаби інвестування екологічно орієнтованого інноваційного підприємництва.

Другий блок системи показників ЕЕРЕП утворюють «Вихідні індикатори».

Вихідні – це індикатори, що відображають сферу забезпечення розвитку й функціонування екологічно орієнтованого інноваційного підприємництва та розкривають результативність впроваджених заходів, щодо імплементації екологічної складової в процес інноваційного підприємництва.

Вони складаються із двох груп:

- показники забезпечення;

- показники реагування.

Відповідна структурна побудова система показників ЕЕРЕП дозволяє отримати кількісну та якісну оцінку всіх структурних елементів інноваційного підприємництва, виявити ступінь дії окремих її загроз, оцінити розвиток інтелектуального потенціалу екологічних інновацій, простежити процес реагування на впроваджені заходи по екологізації, оцінити ефективність екологічних процесів, та їх відповідність вимогам міжнародних екологічних стандартів, а також забезпечити розробку адекватних, результативних для застосування та системи заходів щодо підвищення еколого-економічного рівня інноваційного підприємництва.

Запропонована система показників дозволяє не лише оцінити еколого-економічний рівень окремого господарюючого суб'єкта, але й відслідковувати зміни стану екологічної безпеки за напрямками впливу окремих факторів, та порівняти ступінь екологізації підприємств, регіону та країни в цілому за рівнем розвитку інноваційного підприємництва, екологічної безпеки та розробити індикативний прогноз їх подальшого функціонування.

З цих позицій під *системою показників еколого-економічного рівня*

екологізації інноваційного підприємництва (ЕЕРЕІП), на наш погляд, слід розуміти групу взаємопов'язаних між собою показників, згрупованих за ідентифікаційними ознаками, що дозволяють оцінити процеси формування інтелектуального потенціалу екологічних інновацій, забезпечують визначення та уточнення основних якісних характеристик екологічного розвитку інноваційного підприємництва та вказують на «проблемні місця» процесу розробки та розвитку екологічно орієнтованого інноваційного підприємництва, з метою прийняття ефективних управлінських рішень в цій сфері. Основною метою застосування даної системи є спрямування, мотивація до екологічного вдосконалення, екологічного забезпечення, а також інтеграції екологічного менеджменту в інноваційні процеси та вивченні ступеню процесу реагування на впроваджені заходи відносно екологізації, шляхом порівняльного аналізу його динаміки.

Всі індикатори розраховуються як відносні величини та являються показниками «спадаючого» типу, тобто зменшення значення відповідного показника веде до погіршення стану еколого-економічного рівня інноваційного підприємництва, підвищення - навпаки.

Розроблена та запропонована нами система індикаторів базується на формалізації середовища розробки та проектування екологічно орієнтованого інноваційного підприємництва, багатосторонньому відслідковуванні причинно-наслідкових зв'язків між його складовими елементами та декомпозиції не лише наявних, видимих загроз, а й латентних, прихованих в сукупності запропонованих параметрі. Кожна з запропонованих груп репрезентує набір показників, що деталізують еколого-інноваційні складові інноваційного підприємництва з огляду на предмет дослідження та відображають стимулюючі фактори забезпечення впровадження екологічних нововведень відповідно до кожної із виокремлених сфер інноваційного підприємництва. Вона дає загальне уявлення про розвиток екологічно орієнтованого інноваційного підприємництва як на національному рівні, так і на регіональному рівні. Дана система також може бути використана як індикативний паспорт регіону для міжрегіональних порівнянь, інформованість суспільства про стан розвитку основних складових структур інноваційного підприємництва (інтелектуальний потенціал, еколого-інноваційний розвиток, екологічне забезпечення та природокористування) та ефективність державної підтримки та успішність реалізації регіональної соціально-економічної стратегії.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Мишенина Н.В. Методические основы формирования системы показателей эколого-экономического уровня производства / Н.В. Мишенина, Е.В. Мишенин // Вісник Сумського державного університету, 1995. – № 4. – с. 82-93.